

"Dok ovo pišem, visoko civilizovana ljudska bića preleću iznad moje glave, pokušavajući da me ubiju. Oni ne osećaju nikakvo neprijateljstvo prema meni lično, kao ni ja prema njima. Oni samo **«vrše svoju dužnost»**... Većina njih, u to ne sumnjam, dobrodušni su ljudi koji poštuju zakon, i koji u privatnom životu ne bi nikoga ubili ni u snu. S druge strane, ako neki od njih uspe da me preciznim pogotkom raznese na komade, to mu sigurno neće kvariti san."

George Orwell

DA LI VERUJEŠ MENI... ILI MISLIŠ SVOJOM GLAVOM?

Poslušnost i pokoravanje autoritetu

DVA SHVATANJA POSLUŠNOSTI

- Poslušnost kao momenat u razvoju (Pijaže, Kolberg, From)
- Poslušnost kao pokretač ponašanja (Marej, McDougal, Milgram)

PIJAŽE I KOLBERG

Poslušnost autoritetu jeste normalan deo razvoja
jedinke i to u procesu stvaranja moralne svesti

HETERONOMNA moralnost se zasniva na proceni
moralnog čina na osnovu kazni i nagrada, odnosno
slušanja autoriteta (roditelja, učitelja i sl.)

AUTONOMNA moralnost se zasniva na interakciji sa
drugima (napuštanje egocentričnosti) i moralnost se
određuje na osnovu unutrašnjih normi, a ne više stava
autoriteta

STENLI MILGRAM

Ekperimenti sprovedeni 1960tih na Univerzitetu u Yale-u

Pokušaj da se razbiju predrasude da je nacizam i sve njegove posledice bio moguć samo u ekstremno autoritarnom društvu kakva je bila Nemačka 30-ih godina dvadesetog veka

Eksperiment sproveden na dobrovoljcima koji su bili za to plaćeni i koji su odabrani na osnovu svojih profesija, pola i uzrasta

Ukupan broj ispitanika bio je preko 300

- ✓ Jedan naivan subjekt koji je u stvari učitelj
- ✓ “Učenik” je saradnik eksperimentatora koji u ovoj situaciji (ali dakle samo u ovoj situaciji, ne generalno) predstavlja autoritet koji određuje šta će se i kako raditi
- ✓ Zadatak je naizgled jednostavan-učeniku učitelj čita neke reči a njegov zadatak je da spari dve koje su mu ranije date
- ✓ Ako odgovori tačno, ne događa se ništa. Međutim, ako pogreši, učitelj mu zadaje elektrošok
- ✓ Jačina elektrošoka raste sa svakim netačnim odgovorom i počinje sa 15 da bi završila sa 450 volti preko 30 različitih podeoka
- ✓ Negde na 75 volti počinju žalbe učenika koji na 150 volti odbija da dalje učestvuje u eksperimentu, a preko 300 volti više ni ne odgovara (što se u eksperimentu smatra kao da je pogrešno odgovorio i nastavlja se sa davanjem šokova)
- ✓ U svakom trenutku učitelj je svestan snage elektrošoka koji daje i čak se traži od njega da glasno izgovara nivo koji daje učeniku
- ✓ Uloga autoriteta (eksperimentatora) jeste da podstiče učitelja da ide dalje. Podstreci su imali četiri stupnja (od samo zahteva da se nastavi, pa do insistiranja-«nemate drugog izbora, *morate* nastaviti»). Ovi podsticaji su se davali kad kod učitelj pokaže nećkanje. Eksperiment je bio završen kada je dva puta data najveća vrednost elektrošoka (450V) ili kada je učitelj i nakon podsticaja odbija da nastavi sa eksperimentom.

REZULTATI

1. nema ni vizuelnog ni glasovnog kontakta sa učenicom (osim paničnog lupanja na zid kada «šokovi» pređu 300 volti) 65% ispitanika spremno je da ide do kraja, dakle praktično «ubije» učenika zato što loše pamti. Prosečan šok u tom slučaju je preko 400V. Nijedan ispitanik nije dao šok manji od 300V.
  2. postoji glasovni fdbek, 62.5% ispitanika ide do kraja.
  3. učenik i učitelj u istoj sobi, taj procenat i dalje pada na 40%
  4. učitelj i fizički mora da stavi učeniku ruku na generator struje i da tek onda pusti elektrošok, opet je 30% ispitanika bilo spremno da ide do kraja
- Neposlušnost ni u jednom slučaju nije prelazila 70%

ODGOVORNOST

- Čitava Milgramova teorija upravo se zasniva na podeli odgovornosti
- Ako ispitanik ima nekog iznad (eksperimentator) gotovo svu odgovornost svaljuje na njega. Sebe ne smatra odgovornim iako on sam ubija čoveka, a ne eksperimentator
- «pa šta i da je (učenik) umro? Ja sam svoj posao obavio!»
- Akcenat se ne stavlja na moralnost, već na poslušnost. Ne oseća se stid zbog nanošenja bola, već zbog želje da se prekine sa eksperimentom, a da autoritet zahteva da se nastavi
- kod «neposlušnih», odnosno onih koji su eksperiment samovoljni prekinuli i pored zahteva autoriteta, odgovornost za svoje ponašanje gotovo isključivo pripisivali sebi
- Poslušni su išli tako daleko da su neretko krivicu svaljivali i na učenika koji «nije dobro učio» ili je prosto rečeno «bio glup»

Osoba koja ulazi u sistem autoriteta sebe ne posmatra više kao nekog koji dela na osnovu sopstvenih misli, sopstvenih želja i htenja, dakle autonomno, već kao instrument za izvršavanje tuđih želja. Kao šraf na mašini. Ovo Milgram naziva instrumentalnim stanjem, koje je u suprotnosti sa autonomijom – stanjem u kome čovek smatra da dela sam za sebe.

A GDE SMO MI?

SNIMAK KAKO UČENICI MALTRETIRAJU PROFESORKU U TRSTENIKU KRUŽI MREŽAMA - KO JE KRIV ZA NASILJE?

- Oduzeli ste profesorima autoritet, eto gde se pogresilo! U moje vreme nisi smeo da pisnes inace **dobijes kredu ili kisobran u glavu**. Izbace te sa casa, kao poslednjeg kriminalca. Nekad su deca imala sasvest i sramotu, sad toga nema, kao pusteni sa lanca.
- Vratiti staro skolstvo kada je bilo postovanja nastavnika. **Pec po rukama, pa kada roditelj vidi crvene dlanove, da dodatno kazni dete.**
- Izbaciti te idiote iz škole i zabraniti upis u bilo koju srednju školu. Ostaviti ih da sa osnovnom školom rade najteze fizičke poslove ceo život, a ako krenu stranputicom zatvarati ih. Tu pomoći nema, roditelji ih nisu vaspitali na vreme i sad mogu da prave samo probleme.
- **Dečija prava koja su prenaduvana izazivaju ovakvo ponašanje.** Može im se jer sankcije ne postoje. Nema obaveza bez odgovornosti. Ovakva ponašanja su u prošlosti imala jasnu kriminalnu pozadinu, koja se oštro kažnjavala. Svakako granicu odgovornosti za maloletna lica treba pomeriti na 14 godina. Domovi, zatvor, "dobrovoljni rad"...ima načina.
- **Po meni su krivi psiholozi jer oni kao struka uvek okrivljuju nastavnike za maloletnu delikvenciju, i ništa značajno ne rade.**

Šta je onda «pravi razlog» za nemoralno ponašanje?

Bilo šta, ako se pokrene u pravom trenutku

Ko vrši zločine poslušnosti?

Bilo ko, ako mu se da dobro obrazloženje neophodnosti takve politike

Zastrašujuće, zar ne?

AUTORITARNOST

Fama o biciklistima ili zašto je važno da ne budete (previše) poslušni

AUTORITARNA LIČNOST

- Adorno, Frenkel-Brunswik, Levinson i Sanford – 1950. godina “AUTHORITARIAN PERSONALITY”
- Antidemokratska orijentacija
  - Antisemitizam (A-S skala)
  - Etnocentrizam (rasizam) (E skala)
  - Političko-ekonomski konzervativizam (PEC skala)
- Antidemokratska orijentacija je povezana sa nekom strukturom ličnosti koja je posledica vaspitanja. . .

F skala

Meri devet osobina ličnosti (29 ajtema)

- Konvencionalizam (“promena je suviše nesigurna, hajde da se držim onog čega znam”)
- Autoritarna submisivnost (“kako ti kažeš, gazda”)
- Autoritarna agresivnost („Cilj feminizma jeste dominacija žena nad muškarcima”)
- Antiintraceptivnost (“svaki problem se najlakše rešava teškim radom”)
- Sklonost praznoverju i stereotipijama (“još je Nostradamus predvideo ovaj psihološki rat protiv nas”)
- Moć i čvrstina („Gade mi se muškarci koji plaču”)
- Destruktivnost i cinizam (“svi ljudi su zli, pa zašto da onda ja budem dobar prema njima? ”)
- Sklonost projekciji (“ceo svet nas mrzi!”)
- preterano interesovanje za seksualna pitanja („nikada u prošlosti nije bilo seksualnih orgija kao danas”)

Projektivne tehnike i intervjui (korelacija sa stvarnom ličnošću bila izuzetno visoka, pa je ideja o skali koja meri autoritarnu ličnost zadržana i do danas)

BALKANSKI ŠPIJUN

AKTUELNOST TEME

- Porast populističkih lidera i ideja u Evropi i svetu
- Porast popularnosti desničarskih i ekstremno desničarskih partija
- Od 9/11 i drugih terorističkih napada u SAD i Evropi – ključno pitanje: *da li smo spremni da se odrekemo nekih prava (ili da ih drugima ukinemo) zarad veće bezbednosti?*
- Jasan odgovor na ovo pitanje nude samo nedemokratski režimi i vođe
- Sve veći broj autoritarnih država

ŠTA UOPŠTE ZNATI BITI AUTORITARAN?

■ Tri klastera stavova:

- **Autoritarna submisivnost** (“Onog ko ne sluša šefa treba momentalno otpustiti”)
- **želja za jakim vođom, *potčinjenost osobe državi i poslušnost***
- **veoma opšti stav prema bilo kom autoritetu-roditeljima, starijim ljudima, vođama, pa čak i natprirodnim bićima**
- **Masovni izlivi ljubavi vođi i državi, praćeni odgovarajućom scenografijom i koreografijom**

Guvernerka NBS: Često pitam Vučića da li ga je srpski narod dostojan

Brnabić: Posle sednice Skupštine i oni koji ne vole Vučića mole Boga da on što duže vodi Srbiju

Vučević: *"Aleksandar Vučić je najbolji srpski vladar u njenoj novijoj istoriji, a verovatno i u istoriji srpskog naroda uopšte."*

**MOLER IZ SELA SOVLJAK SLAVI VUČIĆEV
ROĐENDAN: POZVANO ČAK STO ZVANICA**

**INFORMER: KAKO JE VUČIĆ UJEDINIO SRBE? OD
BRIGE ZA NAROD I PONOSNOG ISTICANJA
TROBOJKE DO SVESRPSKOG SABORA**

DOŽIVOTNI VOĐA?!

НЕМА ПРЕДАЈЕ

STOP Naseljavanju migranata

Danas 17h Narodna Skupština

AUTORITARNA AGRESIVNOST

Neprijateljski stav prema svemu što odstupa od uobičajenog.

Сташа Стојановић

@stasasns · Follow

Опозиција у Србији је непријатељ држави, нашем народу и нашем идентитету. Не постоји једна особа за коју се може рећи да је опозиционар јер жели нешто боље да уради од урађеног. Сви до једног су издајници, плаћеници и мрзители наше

8:44 AM · Nov 3, 2022 from Novi Sad, Republic of Serbia

97

Reply

Copy link

Read 777 replies

Nenad Popović

@npopovicSNP

Follow

У тренутку када се као држава боримо на све начине да подржимо рађање, из Хрватске нам увозе геј сликовнице! То под хитно треба зауставити! Морамо да станемо на пут онима који желе да нас убеде да је у реду да "РОКО ИМА ДВЕ МАМЕ, А АНА ДВОЈИЦУ ТАТА".

ROKO IMA DVE MAME, A ANA DVOJICU TATA Prva gej slik...

"Roko voli kad mu mame čitaju priču za laku noć" ili "Ana je srećna jer ima najbolje tate na svetu", samo su delovi slikovnice o istopolnim roditeljima, prve ovog tipa u regionu.

blic.rs

9:48 AM - 2 May 2018

94 Retweets 342 Likes

Saša Borojević:
„Kod slepih nema gej osoba“?!

RIGIDNOST I KONVENCIONALIZAM

Kruto držanje svojih stavova i nepromenljivost svojih
uverenja

U našoj kulturi roditelji tradicionalno pokazuju deci ljubav, a telesnu kaznu koriste kao jedan od prihvatljivih načina kažnjavanja. Zato je u našoj kulturi, u kojoj dve trećine roditelja koristi razumno telesno kažnjavanje, štetno menjati kulturni obrazac i u školama deci nametati da je telesno kažnjavanje od strane roditelja u stvari zlostavljanje i nasilje.

Danas deca često u porodici imaju takvu poziciju da im je moguće da maltretiraju roditelje i uvežbavaju manipulaciju. Pošto im se to učini kao prirodna postavka, nešto kasnije, spontano, iskustva iz dnevne sobe prenesu i koriste u učionici.

Kažu: „Deca su nasilna u školi jer su ih roditelji zlostavljali." Mnoogo češće istina je sledeća:

„Deca su nasilna u školi jer su ona zlostavljači u sopstvenim porodicama."

Biljana Grbović

AUTORITARNOŠĆ I...

- predrasude
- slepa poslušnost autoritetu
- veliko poverenje institucije (naročito one koje potencijalno koriste silu – policija, vojska, sudstvo...)
- nekritičko zalaganje za stavove koje promoviše autoritet
- prezir i borba protiv svih koji potencijalno ugrožavaju autoritet ili se protive njegovim idejama

IZMENE KRIVIČNOG ZAKONA – OKTOBAR 2024.

- Nacrt zakona o izmenama Krivičnog zakonika dostupan na sajtu Ministarstva pravde predlaže zakonsku kaznu od do tri godine za "objavljivanje materijala kojim se savetuje izvršenje krivičnog dela,, (npr., poziv na blokade saobraćaja)
- Predlažu se kazne čak i za "svesno pristupanje" takvom materijalu (dakle, ako odete na FB stranicu neke organizacije i pročitate ovakav poziv, i vi bivate kažnjeni, bez obzira da li se slažete sa pozivom ili ne)
- Iz Zakonika se briše potpuno i član 136 - iznuđivanje iskaza. Taj član odnosi se na to da će se službeno lice koje *"u vršenju službe upotrebi silu ili pretnju ili drugo nedopušteno sredstvo ili nedopušten način u nameri da iznudi iskaz ili neku drugu izjavu od okrivljenog, svedoka, veštaka ili drugog lica"* biti kažnjeno zatvorom od tri meseca do pet godina. Takođe, članom koji se briše predviđa se i zatvorska kazna od dve do deset godina za iznuđivanje iskaza ili izjave praćeno teškim nasiljem.

OBRAZOVANJE I AUTORITARNOST

- Autoritarnost verovatnija kod neobrazovanih i u društvu u kojem je neznanje široko rasprostranjeno
- Svaki autoritarni vođa se trudi da svoje podanike drži u neizvesnosti, neznanju, strahu (nije važno da li je rat stvaran i da li se, ako je stvaran, u njemu može pobediti). i stoga suzbija svaku slobodnu misao (svođu obrazovanih i informisanih ljudi)

TAČI I RAMA SPREMAJU RAT

ŠIPTARI, ČEKA VAS 20.000 SRBA!

● Albanci pripremaju napad sa ROSU specijalcima na četiri srpska grada na Kosovu ● Lideri Srba ističu da neće sedeti mirno i čekati da ih ubiju

EVO ZAŠTO SU ŠIPTARI HTELI DA IZAZOVU RAT

Trump će dozvoliti Srbima da vrate VOJSKU NA KOSOVO!?

● Albanci dobili informaciju da bi Trump imao razumevanja za povratak naše vojske u pokralinu ● Tačiju trebao rat kako bi sprečio srpsko-američki dogovor ● Billi

DNEVNE NOVINE

Kurir

DOSTA TERORA PREDSEDNIK NIKOLIĆ PORUČUJE:

DEMO U RAT ZA KOSOVO!

KO NAS ALBANCI JOŠ JEDNOM NAPADNU

ŠIPTARI napadaju!

100 NOVO

Икс нож "сече" тумор и лечење у иностранству

СЦЕНАРИЈ ЗА ДАН ЗАСТАВЕ

АЛБАНЦИ СПРЕМАЈУ ХАОС НА МОСТУ!

Изборили Титоград, сад враћају Тит

Опет број један

Вучић неспрешан недовољности

ИМАМО ДОКАЗ! Вук Јерemić од Катара добио 120.000.000!

NEZAVISNE DNEVNE NOVINE

INFORMER

ВУЉО УПОЗОРАВА

Srbiju guraju u rat na Kosovu

Albanci pripremaju napad na Srbiju. Država daje 50.000.000€ za pomoć Srbima na Kim!

DANAS POKOLN

Kiži zovu u rijaliti na britanskom Kanalu 4

100 NOVO

Слава поједу чину спаване

ЦИА "затурила" 180.000 срба које је отерала ОБА

Све је рекао ексконесара у култури

Угон туче неће бити расказ

Убио га због неспрехе од пре три деценије

DRŽAVA PRED IKSUŠENEM

ТРИ "ОМЧЕ" ЗА СРБИЈУ У НОВЕМБРУ

Влада уплате 50 милиона € на Kim

VIŠE SVEGA

ALO!

VERUJEM BLJAVANJANIN, REKONSTRUKCIJA POKOLN IKA, POKOLN.

MORAMO BITI SPREMNI ZA NOVI RAT!

Vučiću orden od Putina!

Sanjala slavu, ubila je droga!

Angela Merkel: OTOVO JE OLAZINE

DARKO NA

U opasnosti svi rođeni pre 1993.

VIŠE SVEGA

ALO!

HRVATI PRIZNAJU DA OBUČAVAJU ALBANCI ZA OLUJU NA SEVERU KOSOVA

SRBI, ZLO NAM SE SPREMA!

Deda Vuković: penzi za sestru

DARKO KOSTIĆ

udara glavom u zid!

TAJKUN DILAS SE SAD PERE NARUČENIM TEKSTOVIMA!

NEZAVISNE DNEVNE NOVINE

INFORMER

HRVATI OBUČAVAJU SRPANE ZA NAPAD NA SEVER KOSOVA!

NEDELJU DANA BORBE ZA ŽIVOT

LEKARI DARKU DAJU 5% SANSE...

LEPA: Od Silvine do Darka svi nastradaše na putovima

PUTINOVİ OBAVEŠTAJCI UPOZORILI SRBIJU

USTAŠE I ŠIPTARI spremaju napad na sever Kosova

● Rusi nam dostavili dokaze da hrvatski instruktori u NATO bazi u Grafenveru u Nemačkoj obučavaju šiptarske specijalce za progon Srba ● Bivši hrvatski premijer Zoran Milanović i ministar odbrane Ante Kotromanić savetuju Tačiju kako da sprovede 'Oluju' na severu Kosmeta ● EU sve zna, a čuti!